

א שבת אכל הרבי הקדוש מליז'ענסק

שצ"ק פר' עקב ח"י מנחם אב תשפ"ג
השבת יארלייט של הרבי האחרון מראדומסק
ובני משפחתו זלוק"ל הי"ד

*

הגיליון הוא תמצית ועריכה מהשעורים הנמסרים בקו שיעורי ליזענסק 0747-962-372
הערות והארות, תגובות ועובדות בעיני ליזענסק נשמח לקבל במייל nelizensk@gmail.com

עיר וקדיש מן שמיא נחית הוא הבעש"ט ז"ל ואחריו בא הרב הקדוש רבינו אלימלך ז"ל והם פתחו השער לה' !

מאור ושמש על רוח ד"ה ולנעמי

הנה בדורות שהיו קודם הבעש"ט ר' ישראל ז"ק"ל אף שהיו עוסקים בתורה ועבודה מ"מ לא שמו לבם לתקן אשר פגמו עד ימי זקנה ולא ידעו כחה של תשובה עד היכא מגיע. עד שעיר וקדיש מן שמיא נחית הוא הבעש"ט ז"ל ואחריו בא הרב הקדוש רבינו אלימלך ז"ל והם פתחו השער לה' שטוב לעשות תשובה בעוד שהוא איש דהיינו בימי נעורו שהאדם צריך לתקן אף מה שפגם בגילגול הראשון ומכ"ש מה שפגם מקטנותו ובימיהם התחילו להתעורר פרחים וליאים בתשובה ע"י שהם היו דבוקים תמיד בתשובה הרמחה היו ממשיכים את עולם התשובה על כל העולם והתעוררות תשובה בימי נעורו בא לאדם על ידי שמדבק עצמו בצדיקי הדור אך שני בחינת צדיקים יש יש צדיק אשר הוא מתחזק בצדקו תמיד והוא באמת צדיק גמור אבל אינו דבוק בתשובה שמכיר א"ע שהוא צדיק וזה אינו יכול להמשיך ולהדריך נערי בני ישראל שיתקנו מעשיהם בתשובה מחמת שהוא עצמו אינו דבוק בתשובה ויש צדיק יותר גבוה שאפילו על מעשיו הטובים הוא ממשמש אותם אם הם ברור וכלול בלתי לה' לבדו בלא שום פני' אחרת ותמיד הוא דבוק בתשובה שמה עשה אחת מהמאות באיזה פני' אפילו דקה מן הדקה ואחר צדיק זה ירדוף האדם וישיג וידבק עצמו בו ועל ידו יוכל לתקן מעשיו ולהגיע לתכלית עצדות ה'. ועל כזה נאמר מקום שבעלי תשובה עומדים בו' כי בכח זה הצדיק לקרב ולתקן נשמות ישראל לעצדות ה' ע"י תשובה.

בוודאי צריך האדם לרדוף אחר צדיק כזה ולדבקה בו.

פיעור בספה"ק נועם אלימלך

הרבי הנועם אלימלך בפרשה זו מלמד אותנו במה אנחנו צריכים להתחזק בעבודת השם כראוי וכנכון. חוזר ומלמד אותנו הרבי דרבי עבודת השם נכונים. והם: א. עבודת המדות כמו שהרבי כתב בליקוטי שושנה שלתרגל מידות טובות זה תורתו של אדם שאינה כתובה. דהיינו שזה הדבר הראשון עוד לפני שלומדים תורה, זהו קדושת הקלף/הנייר הלבן עוד לפני הכתיבה בדיו שחור. וזה מחשבה טהורה ועשיה בנפש האדם העוזרת לו ללמוד תורה לשמה. לקיים את המצוות כהלכתם, ואז זוכים להבטחת הית"ש בברכות הכתובים בתחילת הפרשה.

והיה עקב כו' ואת החסד. ע"פ מה שאמרו "מה שעשתה חכמה עטרה כו' עשתה ענוה עקב לסוליייתה", והפירוש פשוט שהענוה הוא המקור והשורש של כל דבר קדושה והוא המקיים הכל, ולכך נקראת בלשון 'עקב' כמו הרגל שהוא הקיום שהגוף עומד עליו. נמצא שבכל דבר שאדם עושה צריך להיות שתהיה בעובדא ההיא הענוה.

וזהו "והיה עקב" צריך "תשמעון את המשפטים האלה", פירוש בכל המשפטים האלה תראו להשרות בתוכם העקב היא הענוה, "ושמרתם ועשיתם אותם", פירוש בכל מצוה תפעלו ב' דברים, האחד עשיית המצוה במעשה, והב' המחשבה הטהורה בה והיא הענוה, והמחשבה נקרא בלשון שמירה ששומר הדבר בתוכו, וזהו "ושמרתם ועשיתם אותם" רמז על ב' דברים הנ"ל.

ולזה הבטיח לנו בוראינו ית' בשביל ב' דברים שתעשו גם אני אשפיע לכם ב' דברים אחרים כנגדן והם הברית והחסד, ה"ברית" הוא מי שזוכה לעשות מצוות שהם נקראים ברית, ו"חסד" הוא מה שמשפיע השי"ת לאדם בעוה"ז טובה רק מצד החסד, כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ואעפ"כ מטיב לנו תמיד, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, קיב) "נטיתי לבי כו' לעולם עקב", פירוש עיקר השגחתי היתה לעשות החוקים ע"י מדת העקב היא הענוה כנ"ל. וק"ל.

או יאמר "והיה עקב תשמעון כו'", נ"ל דהנה האדם צריך ללמוד תורה לשמה ולהסתכל תמיד על הפניות, אם יבוא לו בתוך לימודו איזה פניה להתפאר בפני שום אדם וכיוצא בהם, אזי ישבר כח הפניה הזאת, ואז כשיתנהגו כך, יתן לו השי"ת שיבוא לידי מחשבות טהורות.

וז'הו "והיה עקב תשמעון כו", פירוש כשתסתכלו על אותן הדברים שאדם דש בעקביו כפירש"י ז"ל והיינו כנ"ל, {הרבי האריך בדברים ברורים ומפורשים ענין המחשבה טהורה שהיא הענוה בפרשת בא. וכתוב שם שאין יהודי בעולם שלא לומד ספרי מוסר, ווארטים על הפרשה, או לפחות עלונים של הקהילה שלו. ויודע שיהודי פירושו עבודת המידות, ביטול, הכנעה, קבלת עול, התקשרות. וכן חינוך טוב וזוכים לפרנסה טובה ומשפחה מכובדת. ואז בטוחים שהגיעו לשלימות כל אחד לפי דמיונו ורגשותיו. ובזה אומר הרבי האדם מגיע לכזה כפירה וגאווה שלא יוכל לחזור בתשובה עולמית כי הוא היודע והוא הוא ההולך בדרך השלימות והוא גם חושב ובטוח בעצמו שהוא הוא העניו מכל האדם ואל יעז שום אחד בעולם להפריך את הבנתו המושלמת ובפרט במידה "הגדולה והכי חשובה" מדת הענוה.

ומבאר שם שז'ה הטעות או על כל פנים הנסיון של אנשים שחושבים שמידות טובות ובכללם ענוה, זה לקרא סיפורי צדיקים ולחשוב הרבה בענין של מידות ולקרא הרבה ספרי מסטיקא ודמיון המעוררים חמדת הלב לדעת ולחשוב שהנה אני מושלם כי אני כבר יודע הכל. וז'ה טעות חמורה מאוד.

והענוה היא רק מעשים כדלהלן. הדבר הראשון 'שה לבית אבות' להבין שהוא כמו שה וכל חשיבות משפחתו וכבודו זה כמו השה המלוכלך ואוכל במרעה בחוץ ועליו יש רועה ומנהיג כפרי וכלב, וז'ה חשיבותו כל חייו!

הדבר השני 'כבש בן שנתו'. כבש שהאדם יהיה ככבש שדורכים עליו ולא מגיב ומו שהכבש יודע שלכך נעשה גם האדם יזכור שלכך נברא וישמח שהוא ככבש הדורכים עליו.

הדבר השלישי. שהאדם כל חייו יתמסר לעזור לכלל ישראל למי שהוא מחשיב אותם מפשוטי העם בבירוקרטיא שלהם ובענין מיסים וארנוניות שז'ה לוקח הרבה זמן זה מעצבן ומרגיז והם גם מקשים את העזרה הניתנת להם. וז'ה נקרא אוהב השם ותרגול במידות הענוה, שכל יהודי חייב בזה מעיקר הדין. עכת"ד הק'. וז'ה מה שהרבי אומר שמחשבות טהורות ז'ה שאדם בבחינה של דש בעקביו פי' מעוך וכתות בעקב יתכן גם של מישוא אחר וכן פירשו לפי דברי הרבי שאדם דש את עצמו שנותן שידרכו עליו אפילו בעקביו של זולתו {

"ושמרתם" ר"ל עי"ז תזכו לבוא לידי מחשבות טהורות שזה נקרא בשם שמירה כמ"ש "ואביו שמר את הדבר", מוסיף הרבי לבאר לנו תיקון נפש רוח נשמה שאנשים כל כך אוהבים את זה ומתחברים לתיקונים אלו. לא שייך בהם תיקון אלא כך היא דרך עבודת השם האדם נמשל כבהמה, והנמשל מדויק למשל. ומה שלימד אותנו הרבי עבודה ותרגול של מידות וענוה ומחשבה טהורה ולימוד תורה בהתמדה בהבנה ובמסירות, זה חלקי הרוח והנשמה. כדלהלן: "ועשיתם אותם", דהנה כתיב "ששת ימים עשה ה' את השמים כו' וביום השביעי שבת וינפש", נמצא ימי החול נקראים אצל השי"ת עשייה כמ"ש "ששת ימים עשה", "ויום השביעי" דהיינו הקדושה הוא הנפש הרוחנית, והיינו "שבת וינפש" ר"ל שנתן והכניס השי"ת נפש בתוך השבת דהיינו הקדושה והדביקות. ואצלינו נאמר בהיפך "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת" דהיינו השמירה והמחשבה והדביקות שיש לנו בשבת, הוא נחשב לעשייה. וזהו "ושמרתם" כנ"ל שיהיה לכם מחשבה טהורה, "ועשיתם אותם" שזה נחשב אצליכם עשייה, שאתם עושים בזה עשייה שלימה.

וזוהו שאמר דוד המלך ע"ה "נפשי לה' משומרים לבוקר כו", דהנה השי"ת נתן בתוכנו בגופנו נפש רוח ונשמה, שהם כנגד שלש עולמות דהיינו עולם המלאכים ועולם הגלגלים ועולם השפל, דהיינו הנשמה היא כנגד עולם המלאכים, שהם כולם דבקים בדבקות גדול ואין להם שום מחשבה אחרת רק רצונם וחשקם תמיד לדבק אל הבורא ית', כך הנשמה אין לה שום סיבת עשייה אחרת רק רצונה וחשקה לדבק בהבורא ב"ה יתעלה ותמיד שומרת ומצפה על זאת. והרוח הוא כנגד עולם הגלגלים, שעל ידיהם ניתן כה והשפעה לדצח"מ, כן ע"י הרוח שבאדם הוא שואב השפעה למטה. והנפש הוא כנגד עולם השפל, שבנפש יש ג"כ נפש הבהמית המתאוה לדברים גשמיים, והנשמה והרוח שניהם שומרים ומצפים אל הקדושה והדביקות.

ואמר דוד המלך ע"ה "נפשי לה'" שהיה מתפלל שיבוא אל הבחינה הזאת שגם נפשו לא יתאוה לשום דבר רק לדבק להקדושה, כמו הנשמה והרוח שהם "שומרים" תמיד ומצפים "אל הבוקר", דהיינו הקדושה והדביקות והחסדים הנקראים בוקר, כמו כן תתאוה נפשו לזאת, ומי יגרום לי זאת? "שומרים לבוקר" הם הנשמה והרוח יכריחו ויביאו גם הנפש להיות כמותם בלתי לה' לבדו. וק"ל. עכ"ל הק'.

ומסיים הרבי את דברי תורתו בפרשה זו וחוזר על זה שאין יראת שמים ללא עבודה תמידית ואפילו שאדם נמצא באוירא טובה אוירת אש קודש וכו', אם לא עובד על עצמו לא משיג כלום. וזה לשונו:

כל המצוה אשר אנכי מצוך היום כו'. ע"פ הגמרא "אמר ר"ח הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה כו' כי אם ליראה", ומקשה הגמרא "אטו יראה מלתא זוטרת, אין לגבי משה כו'". ומקשים המפרשים איך תלוי קושיית הגמרא בר"ח ולמה לא על הפסוק גופא. ונראה בוודאי הקושיה היא על הפסוק, אלא שעל הכתוב עצמו הייתי אומר שאין הקושיה גדולה כ"כ, כי נותנין לו סייעתא דשמיא לבוא אל היראה, וא"כ היא מילתא זוטרת כיון שהיא בידי שמים לסייע לכל אדם, אלא שר"ח אומר שאין זה בידי שמים, פירוש שצריך האדם להתעורר בעצמו לבוא אל היראה בלי שום סיוע, ואז מקשה שפיר אטו יראה כו'.

היוצא לנו מזה שצריך האדם להזדרז אל היראה תמיד שלא ישכח כי אין לו סיוע, וזהו ג"כ פירוש הפסוק 'ועתה כו' שואל מעמך', פירוש נעשית שואל על היראה, כמו השואל החייב באונסין כן אתה צריך להשגיח תמיד שלא תאבד ממך היראה בשום פנים אף באונס. וזהו "כל המצוה אשר אנכי מצוך כו'", פירוש עיקר המצוה היא שתשרה בתוכה היראה הנקראת "אנכי", פירוש ממני, שתראה שתהיה שכינתי שורה במצוה ההיא ע"י היראה. וק"ל.

ודאי שלא מספיק במה שכתבנו כאן ושומא עלינו לקיים דברי הרמב"ן באינרתו. וכאשר תקום מהספר תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו ובפרט בספרו הק' של הרבי באותיות מחכימות.

הכרתי יהודי חשוב מחסידי פולין שהיה נראה אדם פשוט מאוד תמיד בשעות פנאי או בשמחות או כשחיכה בתור. היה מוציא דפים מכיסו וקורא בהם וכבר דפים אלו היו דהויים ומשופשפים מאוד מאוד. אמרתי לו פעם רבי יהודי שמתני לב שאתה כל פעם מוציא דפים מהכיס והם כבר ממש לא ראויים. יש היום ספרי כיס זה עולה בזול מה יש בדפים אלו האם זה סגולה או משהוא. חייך ואמר לי נכון אתה צודק, והתעניין אפה קונים וכו'. כאילו שהוא לא ראה אף פעם דבר כזה ודיברנו ושותחנו, הוא לא שם לב שלא החזיר אותם טוב לכיס ונפלו לו הדפים. למחרת פוגש אותי בעל המכולת אומר לי מצאתי את הדפים של האיש הזה שדיברת איתו אתמול מרב שזה בלוי ומשופשף חשבתי לזרוק את זה לפח רק מהשיחה שלך איתו אתמול הבנתי שזה מסמכים חשובים בשבילו האם אתה מוכן להחזיר לו. אמרתי לו בודאי ובשמחה רבה. ובלבי שמחתי על המצוה השבת אבידה. וגם על זה שיש הזדמנות להבין מה יש במסמכים האלה. פתחתי את

הדפים האלה וראיתי צילומים מהספר הק' של הרבי נועם אלימלך פר' בא ופר' עקב. לא הבנתי בדיוק מה יש לו צורך בזה. כמעט שמתי את זה בגניזה אבל אמרתי אם אני ישים את זה בגניזה אני לא יודע אם זה מצוה בכלל, ואם אני יחזיר לו בודאי אני מקיים שתי מצוות השב תשיבם ולא תתעלם. הזדרזתי לקיים את המצוה ואמרתי לשם יחוד וכו'. ויהי נועם וכו'. נתתי לו את הדפים האבודים הוא שמח מאוד ותוך כדי דיבור אני אומר לו יש היום ספר נועם אלימלך כיס והוצאתי ונתתי לו אחד כזה. חייך היהודי ואמר לי יש לי את הספר בבית, רק פרשיות בא ועקב צריך ללמוד כל יום כל הזמן ללא הנחות והוציא מכיסו דפי צילום חדשים ואמר לי שאיך שגילה שנאבד לו צילם מיד דפים חדשים, ואמר לי בוחרל תלמד פרשיות אלה זה יביא לך תועלת בעבודת השם. והביא לי את הצילומים החדשים האלה.

רבי יהודי זה לימד אותי הלכה למעשה וכאשר תקום משיעור בספר הק' נועם אלימלך תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו ויש בו דבר שאתה צריך לקיימו ובפרט בפרשת עקב.

חשוב להזגיש שמה שהרבי לימד אותנו בפרשה זו זה דרישה וחובה על כל אחד ואחד ללא יוצא מהכלל וזה שורש היהדות. זה קשה קצת זה נסיון קשה אבל זה רצון השם זהו יהדות.

חסידות! מסביר הרבי ותלמידו המאור ושמש. שאפילו שאדם עובד על מידותיו והוא עניו כפי מה שלמדנו וכמו שכותב הרבי בספרו. ומגיל צעיר האדם חושב ובטוח שעדיין הוא מקצר ומחסר בעבודה והוא רשע לפני המקום ועושה כל יום תשובה בוכה ומתודה מעומק לבו.

דרגא של צדיק שהוא יותר מחסיד. שזה הנהגה שבאמת צריך בשביל זה להיות עובד ה' מיוחד. מסביר הרבי. שצריך לנהוג במחשבתו וניכרים מעשיו בזה בשלושה דברים. דבר ראשון: שידע שהוא בבחינת זנב כפשוטו ואפילו שבאמת הוא הראש הוא גדול הדור צריך להיות חשיבה והנהגה שהוא זנב של האריות בלבד. פר' וארא.

דבר שני: פסל לך, פסולת יהיה שלך מכאן נתעשר משה. משה רבינו חשב על עצמו שיש לו חשיבות כפסולת היוצא מהגוף כפשוטו ממש והרי היה רבם של ישראל אבל ידע שזה רק תפקיד ובאמת האמין שחשיבותו כפסולת בלבד. פר' תשא.

דבר שלישי: פסולת יהיה שלך משה רבינו די לו בפסולת בלבד ומונע מעצמו כל מה שמעבר הפסולת, ושמש שמחה גדולה עד מאוד בעשירותם של העשירים בכלל ישראל ולא בגלל שיפנקו אותו וירגילו אותו להיות נהנתן על חשבון אחרים. כי הוא בחר רק בפסולת ולשאר שיהיה עשירות וכל טוב וזה היה דרכו של הבעל שם טוב. פר' תשא.

פרשת השבוע

עקב. כל עכבה, עקבה לטובה

פרשת עקב מתחילה עם הברכות הכי טובות שאפשר להתברך בהם וכל אחד מאתנו שואף להם ומחכה אליהם עד מאוד. וְאַהֲבָהְךָ וּבִרְכָהְךָ וְהִרְבָּהְךָ וּבִרְכָהְךָ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אֲדָמָתְךָ וכו', : בְּרִיךְ תִּהְיֶה מְכַל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְּךָ עֶקֶר וְעִקְרָה וּבְכָה־מִתְּךָ: וְהִסִּיר יְהוָה מִמֶּךָ כָּל־חֲלִי וְכָל־מַדְוֵי מַצָּרִים הָרְעִים אֲשֶׁר יִדְעַתָּ לֹא יִשְׁמַח בְּךָ וּנְתַנֶּם בְּכָל־שְׂנְאֵיךָ:

למה לא כתוב אותם מיד אחר מתן תורה לברך את כלל ישראל על זה שקבלו את התורה, וכדי שישמרו את התורה. מדוע הברכות האלו התעכבו עד פרשת עקב.

מבאר בספה"ק העמק דבר. שעד פרשה זו משה רבינו דיבר איתם על מצוות בסיסיות והשייכים בעיקר לכניסה ולשנים הראשונות בארץ ישראל, ובערבות מואב הוסיף אזהרות לישראל בכל מקום שיהיו וזה גם הסיבה שחזר על המצוות, להזהירם שאפילו בגלות וכשאין בית המקדש קיים גם חייבים בכל התרי"ג מצוות, וכשהוסיף להם אזהרות התחיל עם הוספת ברכות.

כותב הרשב"ם. ושמר ה' לך - כי לדור כשר הוא שומר הבטחת חסד אבות ואם לא תשמור המצוות לא ישמור לך אלא לדור אחר. עכ"ד. ולפי זה מובן כי הברכות האלו לא ניתנו לדור המדבר אלא לדור שנכנסו לארץ ישראל ולכן התעכב בברכות אלו עד פר' עקב.

בעל הטורים. מביא כמה טעמים . **א. והיה עקב** לעיל מיניה כתיב היום לעשותם וסמך ליה עקב כלומר היום לעשותם אבל שכרם בעקב פ"א בסוף. עכ"ד. ללמד אותנו אפילו שהיום השלמנו את מעשינו כהלכה וכרצון השם, השכר הוא רק בסוף, כמאמר חז"ל וסוף הכבוד לבא.

ב. עק"ב תיבות יש בעשרה הדברות הראשונות וזהו בשמרם עקב רב אם תשמור עקב תזכה למה רב טובך אשר צפנת. עקב עשה תורתך קבע. עכ"ד. ולכן כתב את הברכות אחרי הדברות השניות לומר לנו בלוחות הראשונות נתברכתם ברכות אלו, ואפילו שנשברו ונכתבו לוחות שניות, הברכות הראשונות שמורים לכם לעולם ועד, אמן.

ג. עקב ענוה למוד מן העקב הזה שהולך אחר הרגל דרך ענוה ולפיכך אינו נוגף כמו אצבעות הרגלים: עכ"ד. כמו כן הברכות יתקיימו על ידי שתעבדו על המידות

ותגיעו למדת הענוה, ועבודת המידות זה תרגול ואימון אישי שלוקח הרבה שנים כמו שמובא בצעטיל קטן של הרבי הנועם אלימלך, שאדם צריך לתרגל מידות מגיל צעיר בהכנסו לגיל ח"י דהיינו בגיל שבע עשרה ויום אחד וכולל עד אריכות ימיו ושנותיו של האדם. ולכן הברכות לפעמים מתעכבות אנחנו צריכים לזכור שזה לטובה כי הם יגיעו לנו בשלימות בקיום עקב ענוה יראת השם.

כמו שלמדנו בשיעור בספה"ק של הרבי הנועם אלימלך

ד. ללמד אותנו מן העקב הזה שהולך אחר הרגל דרך ענוה ולפיכך אינו נוגף כמו אצבעות הרגלים: עכ"ד. הברכות אעפ"י שמתמהמהים ברכותיו של הקב"ה הם מושלמים ואין בהם שום נגף או פגם לא למקבל הברכה ולא לזולתו. ולא כמו בשר ודם כשעושה טוב לאחד יכול לגרום לא טוב לזולתו, ואז טובתו אינה שלימה. והקב"ה שמו שלום ברכותיו שלמים והשם מברך את עמו בשלום.

ה. והיה עקב תשמעון את המשפטים. פ"א דגושה הוי אומר ככפולה שיש לפשפש ולחקור אחר עומק הדין. תשמעון ושמרתם ועשיתם. ג'. כנגד מקרא משנה תלמוד. ושמר ה' אלהיך לך. אם עקב תשמעון ישמור לך הברית שנא' באברהם עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור וגו': עכ"ד. מסביר הטור הברכות האלה שבפרשת עקב אנחנו זוכים בהם מיד בלידה שלנו כמאמר חז"ל נולד תינוק ופרנסתו בידו! ואת הברכות הנוספות מקבלים אחרי שאדם מדקדק במצוות, ומעייין במעשיו כדי לחזור בתשובה. ומתמיד בלימוד התורה הק' בפרשת השבוע עם הפירושים ולומד משניות וגמרא עם מפרשים. באהבה בשמחה ובטוב לבב.

ו. מסיים בעל הטורים. וְהָיָה עִקְבֵי תִשְׁמְעוּן וְכו' וְשָׁמַר יְהוָה אֶתְּךָ. ושמר בגימטריא לעתיד לבא: נזכור שכל עכבה לטובה ואנחנו מקיימים מצוות השם בשמחה ובשבילינו שכר מצוה, מצוה. ונאמן הקב"ה לשלם לנו את שכרינו כמו שלמדו אותנו חז"ל "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה {פרנסה} והקרן קימת לעולם הבא. ונזכה לרב טוב הצפון לצדיקים אכ"ר.

והיה עקב תשמעון.

יש ראשונים שמסבירים. עקב, עקב שנים אברהם אבינו הכיר את בורא ועבד את השם והקב"ה הבטיח לו שכשבניו יקיימו וילמדו תורה יתן להם מה שהבטיח לו את הברית ואת החסד. ונתעוררתי בזה מה החידוש הרי כמעט בכל הפרשיות מוזכר עניני שכר ועונש ומה התורה חדשה לנו על אברהם אבינו שבן שלש הכיר את בוראו וקע"ב שנים שמר תורה ומצוות.

וביאר זאת היטב הרבי הדברי ישראל ממאדזיץ זיע"א. בסוף פר' תולדות. לגבי זכות אבות הק'. יש את דרכו של יעקב ויש את דרכו של עשיו. דרכו של

